

Vergaderjaar 2009–2010

24 587

Justitiële Inrichtingen

Nr. 369

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 november 2009

Hierbij zend ik u het Inspectierapport vervolgonderzoek PI Amsterdam, locaties Demersluis, De Weg en Het Schouw.¹ De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) heeft bij dit vervolgonderzoek uitsluitend aandacht besteed aan de uitvoering van de aanbevelingen die zijn gedaan naar aanleiding van een eerder onderzoek in 2005.

Bevindingen van de ISt

De ISt stelt vast dat, naast een aantal positieve ontwikkelingen, sinds 2005 ten aanzien van een aantal wezenlijke aanbevelingen geen of te laat actie is ondernomen en dat de situatie op onderdelen is verslechterd. Met name door het structureel uitvallen van arbeid en de bibliotheekvoorziening voldoet het dagprogramma niet aan de norm, aldus de ISt. Ook de planning en uitvoering van het bezoek gaan met problemen gepaard. Daarnaast constateert de ISt dat penitentiair inrichtingswerkers (piw'ers) mede door het onvoldoende benutten van formele overlegvormen onvoldoende worden aangestuurd op het strikt naleven van dienstinstructies en protocollen. Wel is de aandacht gegroeid voor het beter betrekken van de piw'ers bij de ontwikkeling van dienstinstructies.

Positieve punten in het rapport zijn:

- er zijn betere waarborgen gerealiseerd voor goed functioneren bij calamiteiten en het verbeteren en onderhouden van PPO-vaardigheden (Praktisch Penitentiair Optreden);
- het integriteitsbeleid heeft een duidelijke plaats gekregen en integriteitsinbreuken worden eerder opgemerkt en beter aangepakt;
- er zijn aanzetten gevonden voor een verbetering van de samenwerking met ketenpartners in de omgeving.

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

Beleidsreactie

Ik onderschrijf de uitkomsten van het ISt-onderzoek. Door de recent benoemde nieuwe vestigingsdirecteur was al voor de afronding van het ISt-rapport gestart met de uitvoering van verbeteringen en het opstellen van een integraal verbeterplan voor de locatie Over-Amstel.

De problematiek op de locatie Over-Amstel is complex en hardnekkig. Er zijn verschillende oorzaken aan te wijzen. Eén daarvan is de gebouwelijke situatie. Met de kennis van nu zou de bouw van een penitentiaire inrichting, bestaande uit een voorgebouw en zes torens, niet meer worden overwogen. De gebouwelijke omstandigheden hebben een ingewikkeld en tijdrovend proces van interne verplaatsingen van gedetineerden tot gevolg, onder meer vanwege de lange looplijnen en het veelvuldig gebruik van liften. De vormgeving van het complex Over-Amstel ligt mede ten grondslag aan een gefragmenteerde aansturing. In de praktijk verschilde het beleid per toren.

Een mogelijke tweede, hiermee samenhangende, factor is dat binnen elke toren een eigen bedrijfscultuur is geworteld met als gemeenschappelijk kenmerk een hoge mate van interne oriëntatie. Het is daarom niet uit te sluiten dat de integriteitsproblemen waarover ik uw Kamer heb geïnformeerd in mijn antwoord op schriftelijke vragen van het lid Van Velzen (SP)¹, mede in de hand zijn gewerkt door de groepsvorming binnen de torens en de daarbij ontwikkelde eigen normen en waarden.

In deze antwoorden heb ik gemeld welke maatregelen binnen de PI Amsterdam, waarvan de locatie Over-Amstel deel uitmaakt, zijn getroffen op het gebied van integriteit. Zo is in 2006 het Bureau Integriteit PI Amsterdam als pilot opgestart. Dit is in 2008 volledig geïmplementeerd. De aandachtsgebieden van het bureau zijn integriteit, seksuele intimidatie en informatiebeveiliging. Tevens zijn er vertrouwenspersonen aangesteld die samen de commissie Integriteit & Seksuele Intimidatie vormen. Er is dus het nodige gebeurd op dit gebied binnen de PI Amsterdam. De ISt constateert dan ook dat «het integriteitsbeleid een duidelijke plaats heeft gekregen en integriteitsinbreuken eerder opgemerkt worden en beter aangepakt». Door deze maatregelen is de drempel om deze kwesties aan te kaarten verlaagd. Het aantal gevallen is hierdoor – tijdelijk – verhoogd. Dit is voor mij een teken dat het zelfreinigende vermogen van de organisatie is vergroot.

De aanpak van de integriteitsproblematiek in de drie torens zal met kracht worden voortgezet. Het is een voorwaarde om ook resultaten te boeken op het gebied van het naleven van dienstinstructies en protocollen. Volgens de ISt is de inrichting niet goed in staat om de sturing en controle op de naleving van instructies effectief te organiseren. Het onderhoud van dienstinstructies en de aandacht voor naleving krijgt onvoldoende systematische aandacht: aanpassingen geschieden ad hoc en naar aanleiding van incidenten.

Ik neem dit zeer serieus. De veiligheid binnen de inrichting dient te allen tijde te zijn gewaarborgd, zowel in het belang van het personeel als de gedetineerden. Hiertoe worden onder meer de volgende maatregelen getroffen:

- de implementatie van de inmiddels geactualiseerde calamiteitsplannen, dienstinstructies en alarminstructies is gestart;
- dienstinstructies, calamiteitsplannen, alarminstructies en nabespreking incidenten worden vaste agendapunten op de teamvergaderingen en middenkaderoverleggen;
- oefeningen met instructies worden ingeroosterd voor alle executieve medewerkers;

¹ Kamerstukken II, vergaderjaar 2007–2008, Aangangsel, nr. 3076.

- het management zal dagelijks op registratie en uitvoering van de instructies toezien.

De ISt vindt dat er op zeer korte termijn maatregelen moeten worden getroffen op het gebied van het dagprogramma. Een kwalitatief en kwantitatief goed dagprogramma vormt de kern van een humane detentie. Daarnaast vormt het dagprogramma een belangrijke schakel in de persoonsgerichte benadering van gedetineerden die zo goed mogelijk moet bijdragen aan een succesvolle terugkeer in de samenleving. Daarom zijn de geconstateerde tekortkomingen niet acceptabel.

Mijn streven is dat de problemen op het gebied van de rechtactiviteiten in het dagprogramma vóór 1 januari 2010 zijn opgelost. Het voorkomen dat de arbeid uitvalt heeft prioriteit. Het is een belangrijk onderdeel van het dagprogramma, draagt bij aan een zinvolle dagbesteding en levert via een meer bedrijfsmatige aanpak een belangrijke bijdrage aan de in het kader van het Programma Modernisering gevangeniswezen (MGW) afgesproken tekortbeperkende maatregelen. Inmiddels is toestemming gegeven voor de aanstelling van werkmeesters en de aanpassing van werkzalen. De aansturing van de arbeid binnen Over-Amstel wordt gecentraliseerd en het is de verantwoordelijkheid van het management om zeker te stellen dat het maximale aantal gedetineerden daadwerkelijk aan de arbeid kan deelnemen.

De bezoekmogelijkheden zijn inmiddels sterk verbeterd. De bereikbaarheid voor het maken van bezoeksafspraken is uitgebreid van 3 naar 8 uur per dag. Er is een tweede post bezoekreceptie ingesteld en afdelingshoofden zien erop toe dat gedetineerden op tijd gereed staan voor vertrek naar het voorgebouw.

De personele problemen in de bibliotheek zijn inmiddels opgelost. Gedetineerden kunnen daardoor weer gebruik maken van de bibliotheekfaciliteiten.

Borging van de verbeteringen

Eerder in deze brief heb ik aangegeven dat de problematiek op de locatie Over-Amstel van de PI Amsterdam complex en hardnekkig is. De maatregelen die ik hierboven heb toegelicht moeten ervoor zorgen dat de situatie structureel verbetert. Het streven is de acute problemen op het gebied van rechtactiviteiten in het dagprogramma nog dit jaar op te lossen. Verdere verbeteringen in het dagprogramma worden doorgevoerd in het kader van het Programma MGW en volgen de landelijke planning hiervoor. De verbeteringen op het gebied van de naleving van de dienstinstructies en protocollen en het oplossen van de integriteitsproblematiek is een proces van langer adem. Het vergt grote inspanningen en vasthoudendheid van het vestigingsmanagement én het personeel. De slagkracht van het vestigingsmanagement wordt versterkt door het aanstellen van een projectleider. Deze projectleider valt rechtstreeks onder de vestigingsdirecteur van de locatie Over-Amstel en is verantwoordelijk voor een projectmatige aanpak.

Er komt een eind aan de gefragmenteerde aansturing van de PI Over-Amstel. Beleidsmaatregelen gelden voortaan voor alle torens. Het stringente integriteitsbeleid wordt voortgezet; het melden van integriteitsproblemen wordt aangemoedigd. Tegelijkertijd wordt er fors geïnvesteerd in het vakmanschap van de medewerkers. Per 1 januari 2010 is er binnen de PI een bureau integrale beroepsvaardigheden operationeel. In de roosters wordt tijd vrijgemaakt voor teamoverleg. Zoals hierboven vermeld worden dienstinstructies, calamiteitenplannen, alarminstructies en nabespreking incidenten vaste agendapunten op de teamvergaderingen en middenkaderoverleggen.

Gelet op het bovenstaande heb ik er vertrouwen in dat er een wending ten goede is gekomen. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt over de informatievoorziening, zowel tussen de PI Over-Amstel en de leiding van de DJI-organisatie, als tussen de leiding van de DJI-organisatie en mij. Ik zal mij periodiek laten informeren over de voortgang. Tevens heb ik de ISt verzocht om eind 2011 opnieuw een vervolgonderzoek te doen naar de voortgang.

De staatssecretaris van Justitie,
N. Albayrak